

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1 Рацион, питание и предупреждение хронических заболеваний // Доклад Совместного консультативного совещания экспертов ВОЗ/ФАО (Серия Тех.Докл. ВОЗ N 916). –ВОЗ, Женева: 2003.-196 с.
- 2 Доклад о состоянии здравоохранения в мире, 2002 г.:уменьшение риска, содействие здоровому образу жизни // Женева. –ВОЗ.-2002.
- 3 Diet,Nutrition and Prevention of Chronic Diseases// Report of a joint WHO/FAO Expert Consultation.-WHO Technical Report Series, 216.-WHO. – Geneva: 2003
- 4 Cameron M.E, van Staveren W.A. Manual on methodology for food consumption studies //Oxford University Press, New York: 1988.
- 5 Мазуров В.И., Ворохобина Н.В., Барановский А.Ю., Ожирение: этиология, патогенез, клиника и лечение.//Бюллетень С-Петербургской Ассоциации врачей терапевтов, 2005. –Том 2. –С.3-19.
- 6 Салханов Б.А. Ожирение. – Алматы: 2001. -148с.

Р.А. ШАКИЕВА, А.Н. КОЖАХМЕТОВА, Г.Г. ХАСЕНОВА, Л.Б. ШАЙКЕНОВА, Г.Б. БЕКТУРАРОВА, Ж.Б. РЫСТЫГУЛОВА, Д.А. СУКЕНОВА, Н. АБЛАЙХАНОВА

Түйін: Бұл мақалада ҚР-да жасы 40-тан асқан ересек жас топтар арасындағы тамақтану ерекшеліктеріне жүргізілген зерттеу мәліметтері берілген. Осы жас топтарындағы жасы ұлғайған қарт адамдардың жасындағы энергия шығынына лайықты белоктық, май құрамына толық құнды тамақтанғаны анықталды. Сонымен қатар, қарапайым көмірсу деңгейіне қарай, қажетті тұтыну деңгейінен екі есе артық қолданғаны белгілі болды.

R.A. SHAKIEVA, A.N.KOZHAKHMETOVA, G.G. KHASENOVA, B.A. KILYBAYEVA, L.B. SHAIKENOVA, G.B.BEKTURAROVA, ZH.B.RYSTYGULOVA, D.A. SUKENOVA, N.ABYLAICHANOVA

CHARACTERISTICS OF FOOD INTAKE IN OLDER AGE GROUPS OF THE POPULATION OF KAZAKHSTAN

Resume: This article presents research materials supply of older age groups of the population of Kazakhstan Republic. In general, protein and fat intake was complete in the mature, elderly and old year groups of the population. It was revealed an inadequate intake of simple carbohydrates, twice exceeding the required level of consumption.

УДК 616-053.9:616-058:361.1

А. И. ИГИСЕНОВА, Б. А. МУСАЕВА, Қ.Б. ТАУКЕБАЕВ, М.А. М.Т. БАЙКАЗАКОВА
С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті

ЕГДЕ ЖАСТАҒЫ АДАМДАРҒА КӨРСЕТИЛЕТІН ГЕРИАТРИЯЛЫҚ КӨМЕКТИҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Өзектілігі: Егде жастағы адамдарға медициналық - әлеуметтік көмек беруде жетекші орында сырқаттарға үйінде және күндізгі стационарларда қызмет көрсететін, амбулаторлық қызметті іске асыратын амбулаторлы-емханалық мекемелердің орны ерекше. Қартаю үрдісі үнемі науқастардың санының ұлғаюымен тығыз байланысты, ол әртүрлі аурулармен зардап шегетіндер, соның ішінде тек егде жастағылар мен қарт адамдарға тән аурулардың болуы. Қарт адамдардың тұрақты өсу санының байқалуы, ауыр науқастар мен оларға ұзақ уақыт бойы медикаментозды емдеу мен күтімді қажет ететіндер.

Польшалық геронтолог Е.Пиотровский айтуынша, тұрғындар арасында 65 жастан асқан адамдардың 33% жуығы төмен функционалды мүмкіншіліктер құратынын, ал 80 жас және одан үлкен жастағыларда 64% еңбекке жарамсыздығымен сипаттады. В.В. Егоровтың пікірінше, аурушылдықтың деңгейі жас ұлғайған сайын өсетіндігін жазады. 60 жас және одан үлкен жастағылар 40 жастан төмен жастағылардың аурулық көрсеткішінен 1,7- 2 есеге жоғарлайтынын көрсеткен.

Экономикасы дамыған елдерде қартаю мәселесін әр түрлі аспектіде сипатталады. Оның маңызды мәселесі ретінде медициналық мәселелер жатыр, ол егде жастағылардың аурушылдығымен байланысты, мемлекеттік қолдау мен егде жастағыларға интегралданған стратегия арқылы олардың барлық әлеуметтік өмірдің аспектілеріне қатысуымен шешілетін мәселелер. (Комаров Ю. М., 1995).

Қарттардың денсаулығының медико - әлеуметтік аспектілеріне арналған жұмыстар, (Бедный М. С. с соавт., 1975; Мотынг А. И., 1982; Козлова А. Г., Селиванова Т. А., 1986; Никитина Г. Ф., 1986; Дементьева Н. Ф. с соавт., 1991; Боев В. С. с соавт., 1995; Кудрин В. А., 1995) әсіресе әлеуметтік – гигиеналық факторлардың

аурушылдыққа және медициналық көмекке егде жастағы адамдардың қажеттілігі әсер етеді.

Зейнеткерлердің медициналық - әлеуметтік көмектің қол жетімділігінің төмендеуі, олардың қажетті дәрі-дәрімектерді алуы мүмкіндіктерінің шектелуі, олардың клиникалық - диагностикалық процедураларды алуының кейбір қиындықтары.

Егде адамдардың мәселесін жан-жақты зерттеу деген қажеттілік осы жас категориясындағы адамдардың үлес салмағының жоғарлағанымен және халықтың қартаюға деген тұрақты үдерісінен туындаған.

65жас және одан жоғары жастағылардың едәуір үлес салмағы бұл мәселенің қоғам үшін өзектілігін айқындап, осы топтағы адамдардың қажетті ерекшеліктерін есепке ала отырып жүргізілетін арнайы қызмет түрлерін құру қажеттілігін көрсетеді. Төмен материалды қамтамасыз ету, нашар тұрмыстық жағдай егде адамдардың негізгі мәселелерінің көрсеткіштері осының салдарынан егде адамдар депрессияға ұшырап, өзінің керексіздік сезімін тудырады, сонымен бірге белсенді өмір сүруге деген тілегі төмендейді. Өлемдік тәжірибе көрсеткендей, егде адамдардың үлес салмағының көбеюі егде жастағы адамдарға медициналық-әлеуметтік көмек көрсету мәселесі өте көкейкесті болып отыр. Осы аталған мәселені шешуге мемлекеттік ұйымдар, мен қоғамдық ұйымдар қатысады. Қоғамдық ортада зейнеткерлердің әлеуметтік-экономикалық дәрежесі олардың кірісіне байланысты, зейнетақы негізгі қамтамасыз ететін көзі болып есептеледі. Оның аз болуынан егде жастағы қарт адамдардың материалдық жағдайының төмендеуінің себебіне, зейнетақы қаражатының төмен болуынан, сатып алу мүмкіншілігі де айқын төмен және экономикалық тұрақсыздығы.

Қоғамдық ортада материалдық жағдайының жеткіліксіздігі психо-эмоционалдық жағдайына айқын әсер етеді. Медициналық көмекті дұрыс қабылдай алмауына және қала дәріханаларынан қымбат дәрілерді алу мұқтажының жоқтығы, қаражатының жеткіліксіздігін көптеген егде жастағы ер және әйел адамдар айтып өтті.

Материалдар мен әдістері: социологиялық, ақпараттық-аналитикалық – директивті және құқықтық құжаттардың анализі, есеп беру және ағымдағы құжаттардың қазіргі заманғы ғылыми көздері.

Зерттеу нысаны: №8 емхананың егде жастағы емделушілері олар үшін ең қол жетімді медициналық мекеме олардың ойынша, үшкелік емхана болып табылады (55% шамамен). Терапевттер ежелден бірінші мамандар көзі болып қала береді, егде жастағы науқастар үшін, білімдерінің геронтология және гериатрия саласынан кеңейгендігін қалайды. Зейнеткерлер үшін жаһандық мәселе болып керекті дәрілерді сатып алуы және клиникалық-зерттеулердің төлем ақысы, сонымен қатар стационар жағдайында емделуі.

Амбулаторлық көмектің қол жетімділігі өткен жылдың деңгейінде 4,9-дан халықтың өсуі 74676-дан 76843. Зерттеу нәтижесінде елді мекеннің қаралуы медициналық көмекке 68%-дан 76% өскен, үшкелік емхананың жоспарлы жұмысынан елді мекеннің тексерілуі жоғарылады, жергілікті емханаға белсенді тексерілмейтіндерді қосқанда.

Зерттеу нәтижесінде: елді мекеннің қаралуы медициналық көмекке 68%-дан 76% өскен, белсенді түрде ауруларды және қауіп-қатер тобындағы науқастарды анықтауды жалғастыру керек. Егде адамдарға медициналық көмектің сапалылығында

еңбектің ұйымдастырушылығының және тәрбие жұмысының жаңа түрлеріне ықпалдандыру.

Қызмет көрсететін тұрғындардың әлеуметтік мәртебесінің деректерін талдау көрсеткендей зейнеткерлердің үлес салмағы 32%, жасөспірімдердікі 69%, фертильді жастағы әйелдер 26%.

Бекітілген тұрғындардың арасында 74,4 % еңбекке қабілетті. Ал оның 58%-і ғана жұмыс жасайды. 60 жастан асқан тұрғындардың саны 24%

Жүргізілген кешенді социологиялық зерттеулердің мақсаты егде адамдарға амбулаторлы-емханалық көмек берудің күйімен даму болашағын бағалауға және медициналық көмек беруді жетілдіру бойынша стратегиялық бағыттарды дайындауға жұмылдырылады.

Яғни егде адамдарға көмек беруде бастапқы медициналық көмекті нығайтып, жетілдіру. арнайы медициналық білімі бар мамандармен көрсетілетін гериатриялық көмек. Гератриялық кабинеттің құрылымында арнайы мамандандырылған кабинеттері төсек, процедуралық кабинет, және қажетті құралдар мен инвентарлармен жарақтандыру, қажетті жағдайда күндізгі стационарда, үйдегі стационарда арнайы мамандарды, аппаратураны (портативті УДЗ, стоматологиялық жабдықтар, эндоскопия және т.б) қолдана отырып мобильді (ұтқыр) топтар құру. Геронтологтардың кабинеттерінің ашылуы, олардың жаңа технологиялармен қамтамасыздандыру, білімдерін жетілдіру өсіресе геронтолог мамандардың.

Сонымен, егде жастағы адамдарға көрсетілетін гериатриялық көмектің мәселелері Қазақстанның денсаулық сақтау жүйесі үшін де өзекті болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Галкин, Р.А. Организация стационарной медико-социальной помощи лицам старших возрастов в России / Р.А. Галкин, С.А. Суслин, И.А. Гехт, В.В. Павлов // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. - 2000.-№ 5. - С. 43-46.
- 2 Куликова, Н. Г. Качество жизни населения в старших возрастных группах. / Н.Г. Куликова // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и история медицины. -2005. -№ 1.-С. 12-13.
- 3 Куликова, Н. Г. Качество жизни населения в старших возрастных группах. / Н.Г. Куликова // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и история медицины. -2005. -№ 1.-С. 12-13.
- 4 Максимова, С.Г. Социально-психологические аспекты формирования одиночества лиц пожилого и старческого возраста / С.Г. Максимова // Клиническая геронтология. - 2001. - № 1-2. - С. 52-56
- 5 5.Максимова, С.Г. Социально-психологические аспекты формирования одиночества лиц пожилого и старческого возраста / С.Г. Максимова // Клиническая геронтология. - 2001. - № 1-2. - С. 52-56.
- 6 Аканов А.А., Камалиев М.А., Асатова А.Б. Программно-методологические и организационные вопросы анализа и оценки системы, органов и организаций здравоохранения // Денсаулық сақтауды дамыту журналы. – 2009. – № 2 (50). – С. 21-23.

А. И. ИГИСЕНОВА, Б.А. МУСАЕВА, Қ.Б. ТАУКЕБАЕВ, , М.Т. БАЙКАЗАКОВА ПРОБЛЕМЫ ОКАЗАНИЯ ГЕРИАТРИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ ЛИЦАМ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА

Резюме: Пожилые люди больше чем кто-либо, нуждаются в поддержке, человеческом участии. Пожилые люди как особая социальная группа нуждаются в повышенном внимании общества и государства и представляют собой специфический объект социальной работы. Совершенствование нормативно правовой базы и оказание медико-социальной и гериатрической помощи пожилым людям и инвалидам в Республике Казахстан.

Ключевые слова: пожилые люди, социальная медицинская помощь

A.I.IGISENOVA, B.A. MUSSAEVA, K. B. TAUKEBAYEV, M.T.BAIKAZAKOVA PROBLEMS OF RENDERING THE GERIATRIC CARE TO PERSONS OF ADVANCED AGE

Resume: The elderly person is more than someone, needs support, human participation. Elderly people as special social group need society and state special attention and represent specific object of social work. Improvement of standardly legal base and rendering the medico-social help and geriatric care to elderly people and disabled people in the Republic of Kazakhstan.

Keywords: older people, social medical care